

(NOS)ALTRES

Drets i llibertats dels nous ciutadans

9,95 EUROS

ENTREVISTA AMB OUSMAN UMAR | VALENCIANS AMB LA CAPUTXA I LA METRALLADORA D'ETA
LA RESILIÈNCIA DEL MERCAT TRADICIONAL DE PALMA | LA FOTOGRAFIA DE CRISTINA GARCÍA RODERO

JOVES

MENORS MIGRANTS NO ACOMPANYATS: EL MÉS CALENT ÉS A L'AIGÜERA

TEXT I FOTOGRAFIA VIOLETA TENA • @violetatena

La ruta canària és la principal via d'entrada irregular d'immigrants. Cada volta són més els menors que arriben allà. A hores d'ara, 4.500 menors no acompanyats estan pendents de ser distribuïts per la resta d'autonomies. La picabaralla política ha impedit fins ara donar una solució serena i organitzada que garanteixi els drets dels infants i un procés d'integració social i laboral amb garanties. Molts deures per fer, encara.

Y

assin recorda perfectament el pànic que va sentir aquella matinada d'estiu de 2021 en-

mig de l'estret de Gibraltar. El motor de la barca a la qual havien pujat ell i altres 10 persones, una embarcació de fusta precària i atrotinada, va deixar de funcionar i van quedar aturats entre dos mons. A la seua esquena, Ceuta; davant seu, les llums del port d'Algesires. Àfrica i Europa. El passat i el futur. I, enmig, un present que calia resoldre.

«Clar que tenia por», rememora Yassin. Aleshores tenia 15 anys. Feia un parell de mesos que havia iniciat el seu periple migratori des de Castillejos, la ciutat marroquina més pròxima a Ceuta. La seua família havia pagat 5.000 euros perquè poguera passar a l'altre costat. Segon fill d'una mare dedicada a feines de neteja i d'un pare que encadenava treballs precaris, va saber des de ben menut que el seu futur implicava fer el salt a l'altra banda de la Mediterrània, no perquè ell ho volguera, sinó per designi familiar.

EUROPA PRESS

Un menor rescatat d'una barcassa amb seixanta passatgers que va arribar a Lanzarote el gener passat.

«Era una cosa que, simplement, estava sempre en la conversa familiar. El meu germà havia marxat uns anys abans i ara em tocava a mi», rememora Yassin El Hdioud en un dels despatxos de FISAT, la fundació social dels Salesians, a Borriana. Ací va vindre a parar amb 16 anys, després d'un periple que va incloure la convivència amb el seu germà i una estada en un centre de recepció de Castelló.

Avui, amb 19 anys, conviu amb altres sis joves en la llar d'emancipació de què disposa FISAT. Abans, però, ha estat un «mena», aquelles sigles tan estigmatitzades que es refereixen als menors migrants no acompanyats que, majoritàriament, arriben a territori espanyol des d'Àfrica. Sobretot, a través de la ruta canària (vegeu el gràfic de la pàgina 16). En l'arxipèlag es concentren, avui dia, i en condicions molt precàries 5.675 menors no acompanyats que han anat arribant en els últims mesos. Les autoritats canàries fa temps que avisen que la situació s'ha tornat explosiva, amb uns sistemes de recepció i acollida desbordats.

«S'està donant resposta a les necessitats bàsiques d'aquests xiquets, però en cap cas, amb aquest volum de menors, no se'ls pot

fer la intervenció integral que requereixen», explica Jennifer Zuppiroli de l'ONG Save the Children, tot sintetitzant el crit d'alerta que entonen totes les entitats socials que estan presents allà.

ELS XIQUETS DE LA DISCÒRDIA

La gestió d'aquests xavals (majoritàriament xics) està ara per ara en el centre de la polèmica política. La pretensió del Govern espanyol és procedir al repartiment entre les diverses comunitats autònomes de 4.400 d'aquests xiquets i joves, però n'hi ha que s'hi neguen amb rotunditat, especialment els territoris governats pel Partit Popular.

Els conservadors han convertit aquesta qüestió en un element més del xoc dialèctic amb el govern de Pedro Sánchez, sobretot després que el març passat Junts anunciara un acord que, segons la formació independentista, farà que el contingent que arribe a Catalunya no supere els trenta xiquets. El govern de Marga Prohens, com el de Carlos Mazón, de fet, han presentat un recurs davant el Tribunal Constitucional en considerar que els criteris de distribució són injusts →

→ tos. No volen ni sentir a parlar d'acollir els qui ara s'amunteguen a Canàries en unes condicions cada volta més precàries.

«Entristeix molt veure com aquests menors són utilitzats políticament i, en última instància, es passen per alt els drets que tenen com a infants», lamenta Zuppiroli.

Si la situació ha esdevingut tan crítica a Canàries és, en part, perquè fins ara la distribució d'aquests menors no estava regulada. Depenia de la bona voluntat de les autonomies, que, majoritàriament, han preferit mirar cap a un altre costat. Perquè cal destinar-hi recursos, però també, i sobretot, perquè perdura una mirada molt racista i criminalitzadora. Les campanyes de Vox en contra seua, replicades una i mil voltes en xarxes socials, no han ajudat gaire. «Mena» és un acrònim que ha esdevingut sinònim de «perill» en el cap de moltes persones.

UN PLA QUE ARRIBA TARD

Així les coses, i a la vista que era impossible arribar a un consens en aquesta matèria en les reunions de la conferència sectorial d'infància i adolescència —on són representats Ministeri i autonomies—, va tirar per la via recta el març passat. El 18 d'aquest mes va aprovar un decret llei que estableix que les autonomies tindran l'obligació, per llei, d'incorporar aquests menors als seus sistemes ordinaris d'acollida. El decret estableix, així

Yassin El Hdioud, estudiant, va arribar amb 15 anys. Avui, amb 19, està acollit en la llar d'emancipació que la Fundació FISAT dels Salesians té a Borriana. Al seu costat, Raúl Hernández, director de la plataforma social.

mateix, els criteris que determinaran quin contingent rebrà cada territori. Aquests paràmetres són població, *renda per capita*, taxa d'atur, esforç, dimensionament estructural del sistema de places, el fet de ser ciutat fronterera, insularitat i dispersió.

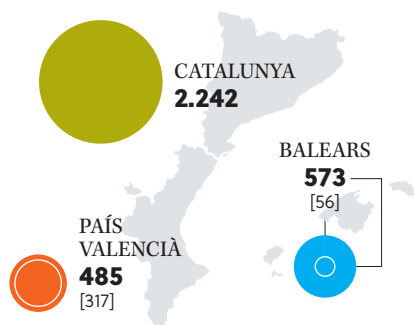
De fet, el 20 de maig passat, expirarà el termini perquè les autonomies comunicaren al Ministeri quants menors no acompanyats tenien sota el seu sistema d'acollida i tute-

Números, però, sobretot, persones

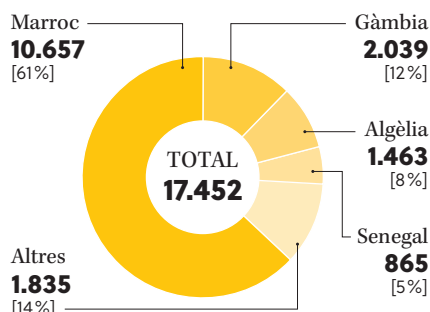
TUTELATS

Menors migrants no acompanyats tutelats per les comunitats autònomes i [] places disponibles (març de 2025).

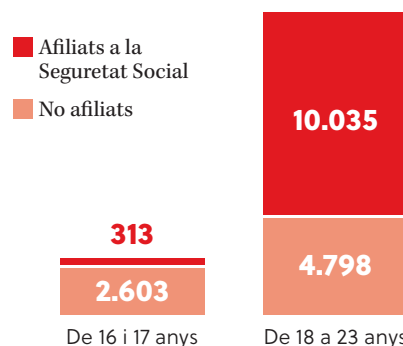
PROCEDÈNCIA

Principals nacionalitats dels menors no acompanyats o joves extutelats de 16 a 23 anys amb autorització de residència (2024).

AFILIATS

Menors no acompanyats o joves extutelats de 16 a 23 anys amb documentació per a treballar (2024).

Font: Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions, i elaboració pròpia

VIOLETA TENA

Fran Aznar, educador social i representant sindical.

la, i és previst que en les pròximes setmanes el Ministeri comuniqui a les autonomies el contingent que correspon a cadascuna. En definitiva, les xifres de la discòrdia.

«És urgent despolititzar la resposta a l'emergència dels xiquets migrants no acompanyats», afirma amb rotunditat Sara Collantes, responsable de Polítiques d'Infància i Desenvolupament d'Unicef. Des d'aquestes ONGs prefereixen no utilitzar la paraula *repartiment*, que habitualment s'usa en el debat públic. Recorden que es tracta de persones, no de mercaderies.

«El reial decret aprovat pel Govern hauria d'implementar-se. La situació és d'emergència i a hores d'ara és l'única resposta que s'ha posat a sobre de la taula. I ha de fer-se amb cooperació, col·laboració i coordinació de totes les administracions», afegeix Collantes. «Aquests xavals es troben ara mateix en els llimbs, amb un sistema completament saturat, sense accés a cursos de formació ni a cap tipus d'esbargiment. S'estan vulnerant els seus drets i cal donar-los una solució immediatament», assegura Jennifer Zuppiroli.

En tot cas, la majoria de les autonomies han transmès al Ministeri que els seus sistemes ja es troben, en aquests moments, desbordats (vegeu el gràfic de la pàgina anterior). Per contrarestar aquest plantejament, el Govern espanyol ha activat un fons de 100 milions d'euros a repartir entre les autonomies per fer front a la despesa extra.

UNA INTEGRACIÓ CONTRA RELLOTGE

«Hi ha molta demagògia en aquest tema. Als ucraïnesos, amb qui compartim el color de pell, els vam obrir les portes de bat a bat. Però als procedents d'Àfrica els posem tot d'entrebancs», lamenta Fran Aznar, que exerceix d'educador social des de fa 12 anys. Aznar posa l'èmfasi a donar una acollida adequada a aquestes persones.

«Són adolescents que abandonen la seua llar a soles i que arriben a un país desconegut, amb una altra cultura, una altra llengua i una manera diferent de relacionar-se. Això provoca un xoc cultural. A voltes, a més, cal ajustar les seues expectatives, perquè arriben ací amb una imatge irreal del que es trobaran», explica aquest educador social.

Al capdavant, per a molts d'ells, l'arribada a territori europeu suposa un cursa contra rellotge. Per a la gran majoria, el sistema els regala, amb el compliment de la majoria d'edat, l'eixida del sistema d'acollida i tutela. Per això resulta tan important traçar per a ells itineraris formatius tan bon punt arriben ací. Són pocs els qui tenen l'oportunitat de continuar sota un aixopluc institucional una volta complits els 18 anys. El sistema pretén, en definitiva, que amb 18 anys estigues preparat per afrontar la vida adulta. Una tasca impossible, quan no tens família ni una xarxa social estable i et veus abocat a treballs inestables. «Has de ser extraordinàriament bo, en un moment, el de l'adolescència, que és complicat per a qualsevol», lamenta Aznar.

Yassin és un d'aquests joves. Continua estudiant amb la vista posada a cursar integració social i viu junt amb altres sis companys en el pis d'emancipació de la fundació FISAT. Li agrada llegir i fer esport, i es guanya un sou treballant a les vesprades com a monitor de temps lliure. És una de les condicions per renovar el seu permís de residència. «El sistema de permisos està constantment posant-los a prova. És un procés ardu», lamenta Raúl Hernández, director de la fundació a Borriana. Des de 2019 han aconseguit una seixantena d'adolescents.

«Són xavals que tenen ganes de guanyar-se la vida i a qui, quan els tractes amb estima i respecte, donen el millor de si mateixa —diu Hernández—. Hi ha molt d'estigma al voltant seu, però, quan se'ls posa rostre i s'escolta les seues històries, és difícil no emocionar-se i empatitzar amb ells». ●